

Hát itt van a tavasz is megint. A tavasz mindig eljön, meg a nyár is, meg a tél is, ha várják, ha nem. Az ember szerencséje nem jön el soha. Hiába várják, hiába futnak utána, ez nem jön el. A szerencse csak álom, egy végtelen hosszú álom, mely sohase teljesedik be. Azért mégis vannak szerencsés emberek is, vannak; hogy most az szerencse-e, más-e, de vannak azért boldog emberek. Vannak olyan emberek, akiknek van kedvükrevaló kis házuk, kerttel a végében, a kertben pedig gyümölcsfák, amik már biztos javában virágzanak. Itt a tavasz, virágozniok kell... Hanyadik tavasz is ez már? Kilencszázig öt, onnantól eddig ötvenhét, az összesen hatvankettő. Hatvankét esztendő. Hej, hatvankét esztendő!...

Mintha csak tegnap lettem volna még gyerek. Úgy előttem van, mintha csak tegnap történt volna: édesapám haladt elől, én indultam utána. Arattunk. Mikor kivágtuk az első rendet, édesapám leteszi a kaszát, leül. Ül le, fiam, te is. Leültem. Édesapám előveszi a dohányt, csavar, s nyújtja nekem is a papírt: no, sodorj te is, fiam. Gyújts rá. Tizennyolc éves voltam. Először arattam. Először kínált meg édesapám cigarettával. Hej, micsoda öröm volt az! Legény lettem. Arattam. Füstölhettem édesapám előtt is szabadon. Mintha csak tegnap történt volna, úgy előttem van, pedig hány éve is annak?...

Szegény Rozi, mintha csak most ülnék ott melletted, a lakodalomban. De kézhözálló asszony voltál, atyaisten, de jósaős asszony voltál, csak egyszer tévedtél, mikor idecsaltál a városba, mikor azt mondtad, hogy itt jobb lesz. Rozám, Rozám, ha otthon maradunk. tán még te is élnél. Mintha csak tegnap lett volna, úgy magam előtt van, hogy ott ültem melletted a lakodalomban és azzal vígasztaltál, hogy kendet nem viszik el a háborúba, kend itthon marad, aztán pár év alatt úgy megvetjük mi a lábunkat, hogy mindenünk lesz. A háborúba tényleg nem vittek el, rossz a lábam, de bizony Rozám nem vetettük meg mi a lábunkat még tíz év múlva sem, mert olyan inséges esztendőket én még nem láttam, mint amilyenek akkor voltak. Bejöttünk ebbe a cudar városba, szegény Rozám járt a nagyházakhoz mosni, takarítani, én meg ideálltam e mögé a dög taliga mögé és

húztuk, vontuk, nyögtük a nehéz igát, az életet. Te meg, Rozám, a második nagyháború előtt se szó, se beszéd, itthagytál. Tönkretették az életedet ezek a cudar magas házak, ahová annyi fát, meg szenet fölcipeltél, hogy magad se tudod, mennyit. Bizony, édes Rozám, amit húsz év alatt félreraktunk, azt a te egyetlen temetésed mind elvitte. A hordárok nem is láttak se azelőtt, se azután olyan temetést, mint amilyent én rendeztem neked. Olyan szép volt az Rozám, hogy ha láttad volna, nem álltad volna ki könnyek nélkül. De akkor én azt mondtam magamban: ez az asszony csak szenvedett, még nélkülözött egész életében, tán nem is volt soha egy szikrányi öröme se, had legyen boldog legalább halálában. Én akkor Rozám úgy el voltam keseredve, hogy azt neked meg sem tudom mondani, legszívesebben én is odafeküdtem volna melléd a koporsóba. Nagy temetésed volt, Rozám, szép temetésed volt, ott volt az összes hordárkolléga, meg ahány mosónő van a városban, az tán mind ott volt, úgy láttam, még néhány nagysága is eljött. Rádment akkor minden félrerakott garasunk, de nem sajnálom... Mintha tegnap temétteltek volna el, pedig azóta tán még a csontjaid is elrohadtak.

Egyedül maradtam ezzel a dög taligával. Teljesen egyedül.

Hiába kerestem én a szerencsét, nem találtam meg sehol.

Á, majomság. Szerencse. Micsoda szerencse? Nem lehet minden ember szerencsés. Elnézegettem ezt a sok rangyos népet itt az állomáson, akik jönnek-mennek. Örökké csak barangolnak, mindig csak a szerencsét keresik.

Hatvankettedik tavasz. Ha visszagondolok, úgy elfutott ez a hatvankét esztendő, mint a semmi. Mégis, mennyit köllött küszködni! Mindig csak küszködni kellett azért a betűvő falat kenyérért. Mióta csak észemet tudom, mindig azért a falat kenyérért kellett küzdeni....

Á, jobb ha rá se gondol az ember!

Micsoda szépen süt a nap, még az ember csontjait is átmelegíti. No, szundítsunk egyet a gyorsig.

✱

Eképpen elmélkedett a hatvankétéves sánta hordár a taligán ülve. Most végignyúlt a taligán és valóban szundítani próbált. Alig tette le fejét, már el is aludt. Szépen sütött a tavaszi nap. Délután volt. Pihent az örökké piszkos állomásépület is vonatraváró fáradt utasaival.

Befutott a gyors. Tódulnak kifelé az utasok. A hatvankétéves hordár gépiesen, szárazon mondogatja: „Hordár, hordár, hordár”. *De nem volt szerencséje.* Az utasok mind elmentek. A hordárok is, akiknek ezuttal volt szerencséjük. Ő nem a legjobb helyen áll. Az

ő helye nagyon alkalmatlan. A kollégák elhalásszák előle a csomagokat, amikor kevés a csomag. A gyorsvonat nem üzlet: kevés az utas, tehát kevés a csomag is.

A taligát eltolta arra hátra, a raktárak mögé, estig már nincs vonat.

Addig ólálkodik a piszkos állomáson. Mióta nincs a Rozi, így szokta. Nincs kedve hazamenni az üres szobába. Itt mégis akad egy-két ember.

Az esti vonatnál már volt szerencséje. Egy szép fuvarja akadt a város túlsó szélére. Mikor fizetésre került a sor, kétszeresét kapta annak, amennyit ért.

Akkor hirtelen valami különös, bolond vágy gerjedt benne.

Sietett vissza az állomásra. Úgy gurult a taligája, olyan könnyen, mintha valaki húzta volna. Lábát olyan könnyűeknek érezte, mintha erős, fiatal lábakkal cserélték volna fel. Nem is tudja hogyan, de füttyörészni kezdett. Olyan bolond kedve támadt, olyan boldognak érezte magát. Szinte száguldott végig a köves utcákon. Úgy érezte, olyan most a város, mint a mennyország, az emberek részeg angyalok módjára énekelnek és boldogságukban majd a bőrükből bújnak ki. Legboldogabb dolog a földön élni... Régi nótákat füttyörészett, amiket valamikor még a faluban tanult meg. Kifogyhatatlanul füttyörészett.

Mikor kiért az állomásra, a taligát hátratólta a raktárak mögé, egyik kilökött teherkocsi elől szálmát kapart össze, a taligára tette és szépen eligazgatta.

— Ne mond, hogy nem megyek, mert kemény a taliga — mondogatta, miközben igazgatta a szálmát. — Megcsinálom én neked úgy, hogy a menyasszonyi ágyad se volt puhább... Ágnesom...

**

— Ágnesom — szólította meg a hatvankétéves hordár Ágnest, a lefesthetetlenül piszkos és elhanyagolt külsejű, öregedő takarítónőt az állomás büfféjében, — ma este én vagyok a gróf. Olyat iszunk, hogy egyhamar nem felejtjük el. Iszol-e velem?

Ágnes zavaros tekintettel bámult rá, de nem szólt semmit.

— Mit akarsz? — kérdezte később.

Akkorra már a hordár hozatott két bort.

— Ma este én vagyok a gróf... Ágnesom...

Ágnes mélységesen becsmélő tekintetet vetett a sánta kis hordárra:

— Gróf vagy te a... tudod hol?...

A hordár nem sértődött meg.

— Mi ez? — emelte fel fintorgatva később Ágnes a számára rendelt teli pohár bort.

— A tied — mondta a hordár cinkosan mosolyogva. — Mondom, hogy ma este én vagyok a gróf.

A szutykos takarítónő mintha megváltozott volna, szintén cinkosan mosolygott:

— Ha te vagy a gróf, akkor én leszek a grófné, ugye András? — és fekete tenyerét rátette a hordár vállára.

— Hát azt beszélem... nem érted? Azt beszélem már mióta...

A kisémből boldogság sugárzott.

Csendesen, szótlánul iszogattak.

Egy milicista lépett a büffébe. Pár percig ólálkodott, s mielőtt kifordult volna, úgy öt lépésről, valószínűleg csak azért, hogy mondjon valamit, odavetette Ágnesnek:

— Anyus, jó lesz már ha hazasétálunk.

Ágnes rá se nézett, úgy válaszolt:

— Előbb töröld meg az orrod, fiam...

A milicista mosolyogva, lassan kísétált.

A hordár már rég elfelejtette a milicistát, mikor megszólalt Ágnes:

— Fiam lehetne a taknyos... De ez jó gyerek. Van köztük egy kutya fekete, az nem ismer tréfát, az már hazakergetett egypárszor. Az már egyszer úgy megütött, úgy megütött! De emezt elküldheted az anyja kinyába, akkor se haragszik meg.

Később hozzátette:

— Nem egyformák még a milicisták sem.

András nem figyelte Ágnes szavaira. Azt se tudja mit mondott. Még mielőtt bejött volna a milicista, hirtelen valami szokatlan fáradtságot érzett, mintha minden ereje elhagyta volna. Még a szó is nehezebbre esett. Még a lélekzetvétel is.

— Ágnes... igyál meg még egyet... fizetem... de nekem most ki kell mennem... olyan nehéz itt bent a levegő.

— Kész vagy te, gróf úr, én látom...

— Ki köll mennem, Ágnes.

— Jó, jó, csak eregy és vackolj meg valahol rendesen, mert én neked többet arra a kemény taligára nem fekszek...

— Ki köll mennem most... olyan nehéz itt bent a levegő.

A sánta kis hordár alig vonszolta magát.

Mikor kiment, Ágnes megvetően morogta maga elé:

— Még te akarsz valamit?... te vén barom... te, te...

Leborult az asztalra és nyomban el is aludt.

Mikor a pincér meglátta, odáugrott, s egy üres borospohárral erősen kopogtatni kezdett az asztalon, közvetlenül Ágnes füle mellett.

— Mi köll — emelte fel eltorzult, fájdalmas arcát az öregasszony.

A pincér hadarva mondta:

— Itt a fekete, szedd a rongyaidat gyorsan, mert bekisér!

— Eh, levagytok sajnálva mindnyájan — kelt fel Ágnes és kitámolygott.

A fekete milicistától valóban félt. Őt már csak azzal lehetett ijesztgetni.

**

András, a sánta kis hordár, alig tudta magát elvonszolni oda, a raktár mögé, a taligára, ahol az este, legénykedve, puha ágyat vett kettőjüknek. Kinlódva felkapaszkodott a taligára s hanyattfeküdt a szalmán. Fölötte megszámlálhatatlanul sok csillag ragyogott. Azokat nézegette kedvetlenül, minden érzés nélkül.

Nem tudott gondolni semmire se. A tavaszra se, Rozira se, a boldog, szerencsés emberekre se, akiknek van egy kis házuk, kerttel a végében és a kertben virágzó gyümölcsfákkal; nem tudott gondolni Ágnesre se, arra a kicsit hibás világárvájára, aki felesége halála óta egyetlen szeretője volt, senkire és semmire nem tudott most gondolni, csak feküdt és nézte a temérdek csillagot.

Alig lélegzett.

Baj van már ott — mondta, vagy talán csak gondolta — akinek e nagy ég alatt is alig jut levegő.

Ez volt az utolsó szava, vagy gondolata.

Reggel a rakodómunkások vették legelőször észre, hogy meghalt. A rakodómunkások szóltak a hordároknak. A hordárok értesítették a hatóságot.

Mikor a bizottság is megállapította, hogy valóban halott az öreg, akkor a hordárok közül egyik azt mondta:

— Emberek, tudjátok, hogy az öregnek nincs senkije ezen a földön, hát azt hiszem, kutyakötelességünk tisztességesen, annak rendje-módja szerint elföldelni. Valamije csak van otthon, ha más nem, hát ez a taligája, árúbaeresztjük és abból csak kinyöggjük a temetést.

A hordárok, mintha csak várták volna ezt, rábólintottak.

Aztán a fiákeresektől kölcsönkérték egy lópokrócot, leterítették a tetemet, s elindulak vele, át a városon, a temető felé, a kápolnába, ahol majd felravatalozzák.

Ott baktatott a taliga után minden hordár, pedig nemsokára befutnak a reggeli vonatok, amelyeknél mindig jó fuvart lehet csinálni, mert a kofák megrakodva jönnek a piacra.